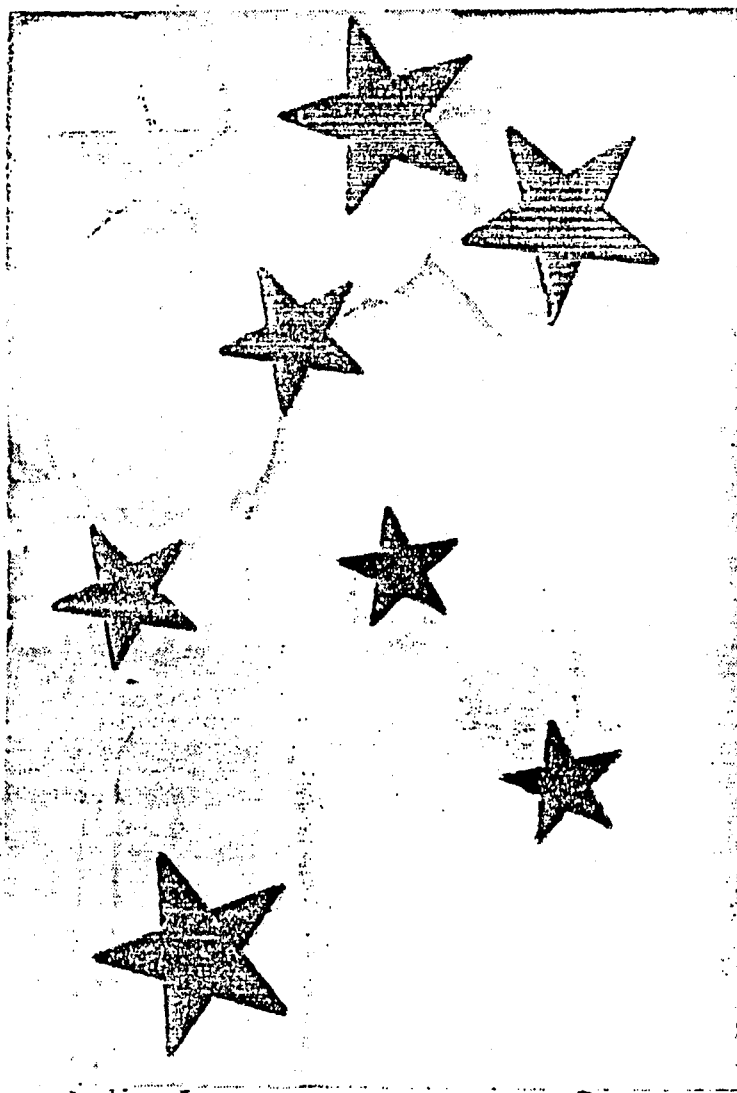

Noen erindringer fra tiden omkring

Vidkun Quislings siste dager

100660

Da jeg var en av de såkalte «landssvikere» som ikke ble fengslet etter den tyske kapitulasjonen i Norge i 1945, kom jeg til å tilbringe Quislings aller siste levedager sammen med hans hustru Maria.

Det begynte egentlig en tid i forveien med at telefonen hjemme hos oss ringte. Den var til meg, og i den andre enden av røret var Maria Quisling. «Om

jeg visste om noe sted hvor hun kunne bo? Kanskje hadde vi plass til henne?» Det kunne dessverre ikke la seg gjøre, for huset var alt fullt av hjemløse hustruer og barn av menn som satt i fengsler eller konsentrasjonsleire, men jeg skyndte meg hen til hennes foreløpige bolig, et værelse hun måtte ut av snarest. Heldigvis fant hun etter kort tid et hyggelig rom hos en av våre

venninner, hvis mann også satt inne.

Det ble noen merkelige uker vi kom til å tilbringe sammen med henne før og etter at dødsdommen falt over Norges hoveding. Jeg husker så godt første gang Maria Quisling etter lang tid ut på hosten endelig fikk lov til å besøke sin mann. Hun kom tilbake til oss med blanke øyne den dagen. Rystet i sitt innerste fortalte hun oss hvor elendig og utsultet hennes mann så ut, tydelig merket av berri berri.

Det spørsmål som opptok Quisling i denne stund var følgende: «Maria, nu må kvinnene ta fatt, dere må skaffe dere større innflytelse og prøve å skape en bedre verden enn mennene har klart.»

Tiden skred fremover, dødsdommen over Quisling ble avsagt og en forferdelig tid begynte for Maria.

Tapper og modig som hun var, gikk hun fra Herodes til Pilatus for personlig å søke om benådning for sin mann. Men det var som å renne pannen mot en vegg, for det var forlenget bestemt av utenlandske og innenlandske makter, at Quisling skulle og måtte dø.

Det var hjerteskjærende å være vidne til fru Marias heroiske kamp for å redde sin manns liv. Hun sparte ikke seg selv for ydmykelse. Alt ble forsøkt. — Benådning ble endelig avslått.

Nu begynte den aller siste tiden for Maria og Vidkun Quisling. Hun fikk lov til å besøke ham hver dag i fengselet, og hadde alltid noe godt å fortelle når hun kom derfra. Det lå ham særlig på hjertet å be henne holde fast ved sin barnetro og han leste selv flittig i evangeliene.

Så var det en ettermiddag vi fikk særlig lyst til å besøke henne. Vi kom opp til henne ved 6-tiden om ettermiddagen. Hun var rørende i sin nesten barnlige takknemlighet for den minste omsorg fra sine venners side. Mens vi satt som vanlig og drakk kaffe, ble jeg imidlertid grepet av en merkelig uro, jeg følte en uforklarlig angst, som jeg dog beholdt for meg selv. Plutselig ser fru Quisling på meg og sier: «Jeg er så elendig og urolig innvendig, hva kan det være?» Vi tenkte da straks på politi og fengsling. Gikk forsiktig hen til verandaen for å se om det var noen i haven, så derefter også ut fra den andre siden av huset, men der var ingen sort vogn, og der var ingen politimann å se. Man var aldri trygg i de dager, for oss var det ingen fredstid. Men denne gang gikk vi inn og satte oss igjen. Ved 20-tiden følte jeg at uroen hadde forlatt meg, en stor fred hadde lagt seg over mitt sinn. I samme øyeblikk sier fru Quisling: «Tenk nu er jeg helt rolig igjen.» Først ved midnatt forlot vi henne. Alt var stille og rolig.

Neste formiddag ved 10-tiden gikk jeg til min damefrisør. I stolen ved siden av satt en for meg ukjent dame. Uten noen innledning sier hun: «Ja, i natt ble Quisling skutt da...» Enhver kan tenke seg hvordan det virket. Det hadde stått i morgenavisene, som jeg ikke hadde fått lest.

Da vi så hurtig som det lot seg gjøre kom opp til fru Quisling denne formiddag, ble vi møtt av en rolig, nesten forklart kvinne, det var som om hele hennes stolte og edle natur gjennomstrålte hennes vesen og skikkelse, hun ga kraft til oss andre.

Om aftenen samledes noen få venner hjemme hos henne, hvor en av de lojale prester holdt en minnegudstjeneste over Vidkun Quisling. Husets frue — som var meget musikalsk — spilte til salmene.

Hva var skjedd i de siste timene Quisling levde?

Klokken 9 om morgenen den

24. oktober 1945 ringte det på døren i den leilighet hvor fru Maria hadde sitt værelse. Det var de to fengselsprestene fra Møllergaten 19 i Oslo. De kom for å meddele at hennes mann var skutt om natten. Stille ba hun dem sette seg og fortelle — alt.

Ved 5—6 tiden om ettermiddagen dagen før, var presten gått inn til hennes mann i fengselscellen med budskapet om at han skulle henrettes i den kommende natt. Han ble helt fortvilet ved tanken på at han skulle skilles fra sin hustru også uten å få anledning til å ta avskjed med henne. Hjelpeløs var han i sin sorg, som et barn, urolig og trøstesløs. Denne sinnsstemning varte helt til klokken 20 om aftenen, og overførtes altså til Maria og meg innenfor nøyaktig det samme tidsrom. Og da Quisling ved 20-tiden den samme aften hadde kjempet sin kamp til ende, overførtes denne forvandling også til oss to som satt der hjemme og dengang intet forstod.

Han vendte seg da til presten og sa: «Nu har jeg også overgitt min hustru. Maria i Guds varetekt, og nu gleder jeg meg bare til å komme over til den annen side og se hva som møter meg der. Jeg er også så spent på hvordan livet er på andre kloder. (Quisling hadde i mange år skrevet på et verk som bar navnet «Universistiske strøtanker» — dessverre beslaglagt av politiet.)

De siste par timer før han ble ført bort, underholdt han seg med de to prester og fortalte om sin glade barndom og lykkelige ungdom hjemme hos faren, prost Quisling på prestegården i Fyresdal.

Så ved 2-tiden om morgenen kom de for å hente ham. Like før han trådte ut av politibilen på den åpne plass foran Akershus, ropte han høyt utover: «Jeg er uskyldig!» Stillet ansikt til ansikt med peletongen sto han rolig som hugget i et stykke norsk granitt. I hånden holdt han blomstene som han hadde fått av sin hustru. Hans siste ord var: «Hils Maria!» Og:

«Fader, i dine hender overgir jeg min ånd.»

Han måtte vente i 2 timer på å bli skutt. Københavns politisjef kom forsinket frem, og der var ellers flere herrer og damer som også skulle se på.

Avslutning:

Efter at dødsdommen var falt, fortalte fru Quisling at hver gang hun besøkte sin mann i fengselet, gjentok han stadig: «Vi møtes igjen i den annen verden. Maria, tro endelig på det og jeg skal prøve å sende deg en hilsen når jeg er gått over, om Vår Herre tillater det.

På den skjebnesvangre aften før Quislings død, gikk fru Quisling intetanende til sengs og sov straks. Nettopp i denne natt, fikk hun en vidunderlig drømmeopplevelse som satte seg fast i hennes sinn for alltid. Hun så universet høyt hvelvet over seg som en majestetisk avlang bué, og denne lyste av utallige stjerner. Da ser hun med ett en av disse stjerner blinke og skinne og blinke igjen direkte ned til henne, og det er som den treffer henne med en vidunderlig varmestråle som går helt inn i mellomgulvet. Lykkelig roper hun: «Ja, er det slik, da tror jeg!» Quisling hadde innfridd sitt løfte til henne, og sendte henne en hilsen fra den verden han samme natt var gått inn til.

Drømmen var så levende og så skjønn at hun ble meget lei over å bli vekket klokken 8 neste morgen. Da stod der to politimenn foran havegjerdet. Hun visste ennu ikke hva dag hun gikk i møte, men et under skjedde. Hele denne forferdelige dag og en tid fremover, fikk hun leve videre i drømmen, som den sanne virkelighet. Hun følte hele tiden kraftutstrålingen fra den blinkende stjerne, den satt vedvarende som varme i hennes kropp og sjel og bar henne gjennom redselstiden. Gud gav henne denne gave midt i sorgen, for Han er alle faderløses far og alle enkers forsorg.

Sundra Sand